

«Πειραματικά σχολεία μη ενταγμένα στα Πανεπιστημιακά Τμήματα των Α.Ε.Ι.: Σχολεία που αναζητούν την ταυτότητά τους ή ο Σίσυφος δεν έχει καν πυξίδα», (1^η ενότητα της εισήγησης με γενικότερο τίτλο «Τα Πειραματικά σχολεία στην κοινωνία της γνώσης του 21^{ου} αιώνα: ο λόγος τριών εκπαιδευτικών»), Πρακτικά ψηφιακού τύπου διημερίδας που οργάνωσε το Πειραματικό σχολείο του Πανεπιστημίου Μακεδονίας σε συνεργασία με το Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Θεσσαλονίκης με θέμα «Το Πειραματικό Σχολείο: καινοτομία και έρευνα» στη Θεσσαλονίκη 8-9 Μαΐου 2010, 1^η Ενότητα, 2^η Εισήγηση, σ. 1-6

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄

Πειραματικά Σχολεία: το θεσμικό πλαίσιο και ο ρόλος τους στο εκπαιδευτικό σύστημα

ΤΙΤΛΟΣ

«Τα Πειραματικά σχολεία στην κοινωνία της γνώσης του 21^{ου} αιώνα : Ο λόγος τριών εκπαιδευτικών»

Βέτσιος Ελευθέριος - Μπιτσάνη Αναστασία -Κοκογιάννης Κωνσταντίνος

vetsios@gmail.com

Ενότητα 1

Πειραματικά σχολεία μη ενταγμένα στα Π.Τ. των Α.Ε.Ι.: Σχολεία που αναζητούν την ταυτότητά τους ή ο Σίσυφος δεν έχει καν πυξίδα

Δρ Ελευθέριος Α. Βέτσιος

Η από το τελευταίο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα μετεξέλιξη των κοινωνιών σε κοινωνίες της γνώσης συνετέλεσε ώστε η γνώση να καθιερωθεί ως βασικός μοχλός κοινωνικο-οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης των ατόμων. Αποτέλεσμα δε της δεσπόζουσας θέσης που απέκτησαν οι κοινωνίες της γνώσης τα τελευταία χρόνια, ήταν να καταστεί η εκπαίδευση κύριος παράγοντας επένδυσης στην οικοδόμηση ενός κοινωνικού κεφαλαίου γνώσης, δεξιοτήτων και καινοτομιών, που έχει συμβάλει αποφασιστικά στην ευημερία των ανθρώπων.

Όμως η εκπαίδευση για να παίξει ουσιαστικό ρόλο στις σύγχρονες και παγκοσμιοποιημένες κοινωνίες της μετανεωτερικής εποχής, πρέπει πάνω απ' όλα να διατηρεί την υψηλή ποιότητα της πράγμα που θα της επιτρέψει να ανταποκρίνεται επαρκώς στις ανάγκες και τις απαιτήσεις των καιρών. Σε αυτή την προσπάθεια για αναβάθμιση και διατήρηση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης πόσο άραγε συμβάλλουν τα Πειραματικά σχολεία τα μη ενταγμένα στα παιδαγωγικά τμήματα των πανεπιστημίων;

Είναι γνωστό ότι στις μεγάλες πόλεις της χώρας μας λειτουργούν σήμερα πειραματικά σχολεία που δεν είναι ενταγμένα στα παιδαγωγικά τμήματα των πανεπιστημίων. Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την λειτουργία τους είναι σχετικά πρόσφατο (Νόμος 1566/1985, άρθρο 31). Τα σχολεία αυτά υπάγονται στη Διεύθυνση Εκπαίδευσης του νομού ή νομαρχιακού διαμερίσματος στην περιοχή της οποίας λειτουργούν. Ο Διευθυντής της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης και το περιφερειακό υπηρεσιακό συμβούλιο ασκούν για τα σχολεία αυτά όλες τις αρμοδιότητες που έχουν τα υπόλοιπα σχολεία. Σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία τους σκοπός τους, επί πλέον των σκοπών των υπόλοιπων δημόσιων σχολείων, είναι «η πρακτική παιδαγωγική επιμόρφωση του εκπαιδευτικού προσωπικού και η πειραματική εφαρμογή προγραμμάτων και μεθόδων διδασκαλίας, καθώς και η πειραματική χρήση σχολικών βιβλίων, οπτικοακουστικών και άλλων μέσων εκπαιδευτικής τεχνολογίας». Η πραγματικότητα όμως είναι εντελώς διαφορετική. Τα πειραματικά σχολεία που δεν είναι ενταγμένα στα παιδαγωγικά τμήματα των πανεπιστημίων δεν έχουν σήμερα ένα διαφοροποιημένο πλαίσιο λειτουργίας που να δίνει περιεχόμενο και νόημα στην έννοια «Πειραματικό Σχολείο» ή, καλύτερα, σε επίπεδο λειτουργίας δεν διαφοροποιούνται σχεδόν σε τίποτε από τη λειτουργία των άλλων δημοσίων σχολείων. Θα μπορούσε μάλιστα κάποιος να ισχυριστεί ότι παρατηρείται πλήρης ανυπαρξία των επί πλέον υποχρεώσεων τους και ότι μέσα στο γενικότερο πλαίσιο υποβάθμισης της παιδείας, βιώνουν την παντελή αγνόησή τους διαχρονικά από τους υπεύθυνους διοικητικούς και επιστημονικούς φορείς της πολιτείας. Δεν λαμβάνεται καμία μέριμνα (το αντίθετο μάλιστα) ούτε από το ΥΠΕΠΘ, ούτε από το Π.Ι., ούτε από κανένα άλλο αρμόδιο φορέα, ώστε τα σχολεία αυτά να αξιοποιηθούν ως εργαλεία εφαρμογών της πειραματικής παιδαγωγικής καθώς και της εφαρμογής πειραματικών προγραμμάτων ανάπτυξης και αναβάθμισης της δημόσιας εκπαίδευσης. Συνάμα, λόγω του ασφυκτικού θεσμικού συστήματος που διέπει την εκπαίδευση, είναι δύσκολο έως αδύνατο να αναπτυχθούν βαθύτεροι πειραματισμοί και έρευνες ή να δοκιμάζονται στην πράξη νέες παιδαγωγικές και διδακτικές θεωρίες και μέθοδοι. Η έλλειψη μάλιστα συνεργατικής μορφής εποπτείας από φορείς που θεραπεύουν την Παιδαγωγική Επιστήμη και τη σχετική έρευνα, όπως είναι οι τομείς Παιδαγωγικής και τα Παιδαγωγικά Τμήματα των Πανεπιστημίων συσκοτίζει ακόμη περισσότερο τον ουσιαστικό και αποφασιστικό ρόλο που πρέπει να έχει ένα πειραματικό σχολείο τη σύγχρονη εποχή. Επιπρόσθετα ούτε τα νέα αναλυτικά προγράμματα δοκιμάστηκαν, ούτε κανένα από τα νέα βιβλία διδάχθηκε πειραματικά, έστω για λίγο σε αυτά τα σχολεία. Το μόνο που πραγματοποιείται είναι κάποιες δειγματικές διδασκαλίες για φοιτητές και πρωτοδιόριστους καθηγητές, και αυτό εν μέρει. Όσον αφορά μάλιστα τις διδασκαλίες στους φοιτητές το πανεπιστήμιο δε συνεργάζεται ουσιαστικά με τους εκπαιδευτικούς των πειραματικών για ένα συνολικό σχεδιασμό του τι αυτοί θα παρακολουθήσουν οπότε οι εκπαιδευτικοί προσφέρουν ό,τι κρίνουν ή προτιμούν οι ίδιοι. Και μάλιστα οι διδασκαλίες αυτές οργανώνονται κυρίως για φοιτητές θεωρητικών σχολών, και πολύ λιγότερο για τις άλλες ειδικότητες. Όμως και αυτό είναι μάλλον μια... ρουτίνα, καθώς για τους φοιτητές είναι υποχρεωτικό το χαρτί παρακολούθησης.

Όπως και τα άλλα δημόσια σχολεία αντιμετωπίζουν λιγότερο ή περισσότερο εμπόδια κτιριακής και υλικοτεχνικής υποδομής. Η έλλειψη συνήθως ιδιόκτητων κτιριακών εγκαταστάσεων επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τόσο την εξασφάλιση των αναγκαίων υποδομών όσο και την ποιότητα του παραγόμενου εκπαιδευτικού και παιδαγωγικού έργου του σχολείου. Το 2^ο Πειραματικό Γενικό Λύκειο Θεσσαλονίκης για παράδειγμα στο οποίο υπηρετώ ως διευθυντής από το Νοέμβριο του 2007 στεγάζεται μαζί με το 5^ο ΓΕΛ Θεσσαλονίκης και το 1^ο Πειραματικό Γυμνάσιο σε ένα πεπαλαιωμένο κτίριο, το οποίο αδυνατεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες λειτουργίας ενός σύγχρονου πειραματικού σχολείου. Για το λόγο αυτό οι διαμαρτυρίες των διδασκόντων σ' αυτό, των μαθητών και του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων είναι αρκετά

συχνές. Υπάρχει τεράστια έλλειψη χώρων, γεγονός που αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη διαφόρων διδακτικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων. Μεγάλο μέρος μάλιστα του μαθητικού δυναμικού είναι αναγκασμένο να κάνει μάθημα σε έξι προκατασκευασμένες αίθουσες που έχουν τοποθετηθεί στο προαύλιο χώρο του σχολικού συγκροτήματος. Το σχολείο επίσης διαθέτει ένα εργαστήριο Φυσικής-Χημείας το οποίο χρησιμοποιούν από κοινού τα τρία συστεγαζόμενα σχολεία. Λόγω μάλιστα του έντονου στεγαστικού προβλήματος επικρατεί ακόμη η παλιά συνήθεια της μετατροπής του εργαστηριακού χώρου σε κοινή αίθουσα διδασκαλίας. Αυτό έχει ως συνέπεια εκτός από την υποβάθμιση της διδασκαλίας των Φυσικών μαθημάτων και την καταστροφή των Εποπτικών Μέσων διδασκαλίας, τα οποία συνήθως προγραμματίστηκα μεταφέρονται και αποθηκεύονται σε ακατάλληλους χώρους με συνέπεια τη φθορά ή την απώλειά τους. Ας μη ξεχνάμε ότι το εργαστήριο Φυσικής-Χημείας δεν είναι πολυτέλεια για τα σχολεία, αλλά ανάγκη. Επιπρόσθετα το σχολείο δε διαθέτει σχολική βιβλιοθήκη, ενώ το εργαστήριο πληροφορικής λειτουργεί ακόμη με απαρχαιωμένους υπολογιστές. Όταν λείπουν αυτές οι υποδομές, όμως, η απρόσκοπτη επικοινωνία των μαθητών, αλλά και του εκπαιδευτικού προσωπικού με βιβλιοθήκες, Πανεπιστημιακά ιδρύματα, αλλά και με άλλα σχολεία του εσωτερικού ή εξωτερικού είναι ανέφικτη. Στην εποχή μας που μιλάμε για διερευνητική και ανακαλυπτική μάθηση, για απόκτηση των δεξιοτήτων για το «πώς οι μαθητές να μαθαίνουν», πώς μπορούν να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι χωρίς την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή; Αξίζει τέλος να τονίσουμε ότι η στενότητα πολλών αιθουσών του σχολείου μας δυσκολεύει την άσκηση των φοιτητών αλλά και την παρακολούθηση δειγματικών διδασκαλιών από συναδέλφους εκπαιδευτικούς. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι σε κάποιες αίθουσες τα πρώτα θρανία των μαθητών είναι σε απόσταση λίγων εκατοστών από τον πίνακα. Η δυσκολία λοιπόν που αντιμετωπίζει κάποιος εκπαιδευτικός στη χρησιμοποίηση ακόμη και των βασικών εποπτικών μέσων διδασκαλίας για την καλύτερη παρουσίαση του μαθήματός του θεωρώ ότι είναι ευνόητη.

Για την αντιμετώπιση του κτιριακού προβλήματος γίνεται εδώ και κάποια χρόνια προσπάθεια ανέγερσης νέου σχολικού κτιρίου σε άλλο οικοπέδο της Ανατολικής Θεσσαλονίκης όπου θα μετεγκατασταθούν τα δύο Πειραματικά σχολεία του συγκροτήματος. Η προσπάθεια όμως αυτή προσκρούει σε διάφορα γραφειοκρατικά εμπόδια, τα οποία σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με το ζήτημα κυριότητας των νέων οικοπέδων. Όλα αυτά έχουν ως συνέπεια το Πειραματικό σχολείο να παραμένει σε ένα παλαιό κτίριο αδυνατώντας να επιτελέσει το ουσιαστικό ρόλο για τον οποίο έχει ιδρυθεί.

Οποσδήποτε, κρίνεται προσβλητική για το επίπεδο του πολιτισμού μας η επισήμανση της ανάγκης για επάρκεια αιθουσών και υλικοτεχνικής υποδομής. Σε μια εποχή πρωτοφανούς ευμάρειας η αντιμετώπιση της υλικής διάστασης του προβλήματος πρέπει - αυτή τουλάχιστον - να είναι απόλυτα εξασφαλισμένη. Γιατί είναι πραγματικά προσβολή για την πολιτεία η αναγνώριση ελλείψεων σ' αυτό τον τομέα, ενώ έχουμε διανύσει την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα. Όμως το πρόβλημα είναι υπαρκτό και η άμεση αντιμετώπισή του επιβεβλημένη.

Όπως προαναφέραμε η ευθύνη λειτουργίας των πειραματικών σχολείων που δεν είναι ενταγμένα στα Π.Τ. των Πανεπιστημίων ανήκει στις κατά τόπους Διευθύνσεις Εκπαίδευσης, οι οποίες ασκούν όλες τις αρμοδιότητες που έχουν και για τα υπόλοιπα σχολεία (εποπτεία, τοποθετήσεις εκπαιδευτικών με απόσπαση, διοικητικό έλεγχο κτλ.). Οι κενές οργανικές θέσεις των σχολείων καλύπτονται, κατόπιν αίτησης των εκπαιδευτικών, από το ΚΥΣΔΕ αφού έχουν συμπληρώσει 5ετή υπηρεσία. Τα κριτήρια επιλογής όμως για την τοποθέτηση των εκπαιδευτικών περιορίζονται στην ύπαρξη ή μη μεταπτυχιακών τίτλων, δηλαδή μόνο στα τυπικά προσόντα. Τα ουσιαστικά προσόντα, η όλη προσωπικότητα, το ήθος, η διδακτική ικανότητα του υποψηφίου, η αποδεδειγμένη επαγγελματική εμπειρία, η ενασχόληση με καινοτόμες δράσεις και προγράμματα έρευνας και διδασκαλίας, η ικανότητα χρήσης νέων τεχνολογιών, δεν αποτελούν σήμερα κριτήρια επιλογής. Σύμφωνα επίσης με το Ν.1566/85 αρ. 31 όσοι διδάσκουν στα πειραματικά γυμνάσια και λύκεια έχουν μειωμένο κατά πέντε ώρες υποχρεωτικό ωράριο διδασκαλίας από το υποχρεωτικό ωράριο των εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε άλλα σχολεία. Το ζήτημα όμως του μειωμένου ωραρίου όπως και το κύρος που προσδίδει σε κάποιον εκπαιδευτικό η τοποθέτησή του στα πειραματικά σχολεία δεν πρέπει να αποτελούν τα βασικά κίνητρα για να υποβάλει αίτηση

επιλογής του σε αυτά. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να γνωρίζει ότι με την ένταξη του σε πειραματικό σχολείο οφείλει να ενασχοληθεί υποχρεωτικά με πολλές καινοτόμες δραστηριότητες που δίνουν υπόσταση στο πειραματικό σχολείο. Οφείλει να συμμετέχει στην πειραματική εφαρμογή νέων μεθόδων, προγραμμάτων και εκπαιδευτικών μέσων, σε προγράμματα διεθνών ανταλλαγών και διεθνούς επιστημονικής και εκπαιδευτικής συνεργασίας, σε προγράμματα καινοτόμων δράσεων, σε διδακτικές ασκήσεις φοιτητών και άλλα παρόμοια. Είναι πλέον κοινή αποδοχή ότι ο παραδοσιακός ρόλος του σχολείου αποδυναμώθηκε και οι γενικοί σκοποί της εκπαίδευσης διαφοροποιήθηκαν. Οι σύγχρονες αντιλήψεις για πολυπλοκότητα της νοημοσύνης, αξιοποίηση της εμπειρίας, αποτελεσματικότητα της εργασίας σε ομάδες, ενιαιοποίηση της γνώσης, διαθεματικότητα, διεπιστημονικότητα κ.λ.π. δημιούργησαν την ανάγκη για ανοιχτές διδακτικές διαδικασίες.

Επιπρόσθετα το εκπαιδευτικό δυναμικό πρέπει να επιμορφώνεται υποχρεωτικά για να μπορεί να ανταποκριθεί στον πολλαπλό ρόλο του σύγχρονου σχολείου. Ένας ρόλος ο οποίος άλλαξε με τις ταχύτατες επιστημονικές εξελίξεις και τη συνακόλουθη απαξίωση των γνώσεων που αυτές επιφέρουν. Η φυσιογνωμία του σχολείου διαφοροποιήθηκε, η εποχή μας απαιτεί άλλου είδους προσέγγιση των μαθητών από αυτή που ίσχυε τις περασμένες δεκαετίες και οι εκπαιδευτικοί βιώνουν έντονα τα στοιχεία αυτής της αλλαγής. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος διαπιστώνεται ότι απαιτείται μια ουσιαστική αλλαγή στη νοοτροπία των εκπαιδευτικών ως προς την προσέγγιση των μαθητών και βέβαια κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει αν μεταξύ άλλων επιμορφωθούν σε θέματα απόκτησης επικοινωνιακών δεξιοτήτων, σε θέματα διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού, στη διδασκαλία μαθημάτων με τη χρήση νέων τεχνολογιών, αλλά και σε άλλα προγράμματα που έχουν στόχο την αναβάθμιση της παρεχόμενης παιδείας. Η διαρκής επιμόρφωση του εκπαιδευτικού συμβάλλει στον εκσυγχρονισμό των παιδαγωγικών του αντιλήψεων και στρατηγικών, στην ανανέωση του περιεχομένου διδασκαλίας λόγω της παραγωγής νέας γνώσης. Παράλληλα μπορεί να του παρέχει διαρκή επιστημονική υποστήριξη στο δύσκολο έργο του κάνοντάς τον ενεργό παράγοντα της οποιασδήποτε σχεδιαζόμενης εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Όλες αυτές οι προϋποθέσεις θα βοηθήσουν στο να αποφύγουμε τη «ρουτινοποίηση» της διδασκαλίας και την «υπαλληλοποίηση» της παιδευτικής λειτουργίας. Αν ο εκπαιδευτικός δε λαμβάνει μέρος σε όλες αυτές τις επιπλέον δραστηριότητες τότε το θέμα του μειωμένου ωραρίου αλλά και η ίδια η θέση του στο πειραματικό σχολείο τίθεται υπό αμφισβήτηση.

Από την άλλη μεριά όμως η εφαρμογή ερευνητικών και διδακτικών καινοτομιών που δίνουν υπόσταση και νόημα στην ύπαρξη των πειραματικών σχολείων απαιτεί αρχικά σχεδιασμό ιδιαίτερων ευέλικτων αναλυτικών προγραμμάτων ώστε να αποφεύγεται ο εγκλωβισμός λειτουργίας τους στη φιλοσοφία του ισχύοντος εκπαιδευτικού συστήματος. Δυστυχώς το Πειραματικό Λύκειο είναι σήμερα και αυτό θύμα της παιδαγωγικής στρεβλότητας του εκπαιδευτικού συστήματος, το οποίο χαρακτηρίζεται από εξετασιοκεντρικές και βαθμοθηρικές αντιλήψεις και πρακτικές, οι οποίες καλλιεργούν και ενισχύουν ψυχικές και κοινωνικές παθογένειες τόσο στους ίδιους τους μαθητές όσο και στους γονείς, τους εκπαιδευτικούς, καθώς και στην ευρύτερη κοινωνία. Οι επιπτώσεις από αυτή την κατάσταση και εξέλιξη είναι καθοριστικής σημασίας τόσο για την ίδια την εκπαίδευση και την παιδεία όσο και για την νοητική, συναισθηματική, γνωστική και κοινωνική ανάπτυξη του μαθητή. Ο μαθητής αποστηθίζει εφήμερες και χρησιμοθηρικές (για τις εισαγωγικές εξετάσεις) γνώσεις, τις περισσότερες εκ των οποίων τις έχει λησμονήσει έπειτα από ένα μικρό χρονικό διάστημα και το σχολείο γενικά προσκολλάται σε τυποποιημένες και ανιαρές μαθησιακές διαδικασίες που δεν καλλιεργούν στο μαθητή τις υψηλές νοητικές του ικανότητες και δεξιότητες (δηλαδή κριτική, συνθετική, ορθολογική, δημιουργική σκέψη). Παράλληλα, του ενισχύει τον ανταγωνισμό και τον ατομικισμό σε βάρος της συνεργατικότητας, της ομαδικότητας και της δημιουργικότητας.

Επίσης πρέπει να τροποποιηθεί το σύστημα διδασκαλίας που στηρίζεται ακόμη στο μονόλογο του καθηγητή και την «παπαγαλία» του μαθητή. Δυστυχώς δε διασταυρώνονται απόψεις μέσα στην τάξη. Αυτό αφαιρεί κάθε ίχνος ενδιαφέροντος για δυναμική μάθηση. Κυριαρχεί μέσα στην τάξη η αδιαφορία, η πλήξη και η ανία. Η υπναλέα αυτή κατάσταση μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με τη δραστηριοποίηση του μαθητή, με την αφύπνιση της κρίσης του και

την ενεργοποίηση του πνευματικού του δυναμικού. Επιπλέον η καθιέρωση του εναλλακτικού (πολλαπλού) βιβλίου αντί του ενός και μοναδικού για κάθε μάθημα θα λειτουργήσει στη βάση της δωρεάν διανομής του ενός σχολικού εγχειριδίου και της παράλληλης διάθεσης σε ψηφιακή μορφή των άλλων βιβλίων, που θα γράφονται από ομάδες συγγραφέων -εκδότες ή φυσικά πρόσωπα- και θα εξασφαλίζουν την έγκριση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Θα μπορούν, έτσι, οι μαθητές να αντλούν πληροφορίες από περισσότερα του ενός βιβλία, διαδικασία η οποία πλουτίζει τη γνώση και δίνει ποιότητα στη μάθηση.

Η πειραματική σχολική μονάδα θα έπρεπε να έχει περιθώρια ελευθερίας για να δοκιμάσει διδακτικές καινοτομίες, ακόμα και να μπει σε μία διαφορετική λογική λειτουργίας. Για παράδειγμα, θα μπορούσε σε ένα πειραματικό σχολείο να δοκιμαστεί η εξατομίκευση του προγράμματος των μαθητών βάσει των προτιμήσεων και των ιδιαίτερων ικανοτήτων τους. Να υπάρχουν δηλαδή αρκετά μαθήματα επιλογής, καθώς και να επιτρέπεται να παρακολουθεί κανείς την ύλη επόμενης τάξης στα μαθήματα που έχει κλίση και ιδιαίτερες δυνατότητες ή την ύλη προηγούμενης τάξης σε ένα μάθημα που έχει κενά.

Παρ' όλες τις θεσμικές αδυναμίες, τα πειραματικά σχολεία προσελκύουν το ενδιαφέρον των γονιών, που συνωστίζονται για μία θέση στην κληρωτίδα των υποψηφίων μαθητών. Οι μαθητές εγγράφονται με αίτησή τους και με κλήρωση όταν οι θέσεις δεν επαρκούν. Πρόκειται δηλαδή για παιδιά από οικογένειες που επιδιώκουν να φοιτήσουν σε αυτά τα σχολεία και που κατά συνέπεια έχουν αυξημένο ενδιαφέρον για τη μόρφωσή τους. Έτσι το γνωστικό επίπεδο και η επίδοσή τους είναι γενικά υψηλότερη του συνηθισμένου. Αυτό δημιουργεί ευνοϊκές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού έργου, αλλά και εγκυμονεί κινδύνους «ελιτισμού» και ανταγωνιστικότητας. Σοβαρό εμπόδιο στη σωστή δουλειά του εκπαιδευτικού αποτελεί ο μεγάλος αριθμός των μαθητών ανά τμήμα: συνήθως 30, όπως απαιτεί εντολή του ΥΠΕΠΘ με βάση το γράμμα του νόμου.

Η κοινωνική προέλευση των μαθητών είναι κυρίως από μικρομεσαία και άνω στρώματα, καθώς και ομάδες ανώτερου μορφωτικού επιπέδου (έμποροι, εκπαιδευτικοί, πανεπιστημιακοί, δικηγόροι, γιατροί, μηχανικοί, δημόσιοι υπάλληλοι κλπ). Ουσιαστικά απουσιάζουν παιδιά αγροτικής, αλλά κυρίως εργατικής προέλευσης καθώς και παιδιά μεταναστών. Αυτό όχι από απαγόρευση, αλλά από άγνοια ή κουλτούρα. Σε γενικές γραμμές η ενημέρωση, η ευαισθητοποίηση, η οικονομική κατάσταση και ο τόπος κατοικίας των γονέων είναι παράγοντες που προσδιορίζουν αποφασιστικά την κοινωνική προέλευση του μαθητικού πληθυσμού των πειραματικών σχολείων. Όταν όμως αυτοί είναι οι κύριοι παράγοντες που καθορίζουν την προέλευση των μαθητών άραγε η διεξαγωγή κλήρωσης για την πλήρωση των θέσεων εξασφαλίζει την προσφορότερη εκπροσώπηση από όλα τα κοινωνικά και μορφωτικά στρώματα; Πρόκειται για ένα σημαντικό ζήτημα που η ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας πρέπει να διευθετήσει, ώστε η συμμετοχή στις διαδικασίες επιλογής των υποψηφίων μαθητών να είναι περισσότερο αντιπροσωπευτική.

Αξίζει, τέλος, να τονισθεί ότι τα πειραματικά σχολεία που δεν είναι ενταγμένα στα Π.Τ. των πανεπιστημίων, μέσα στην προϊούσα απαξίωση του δημόσιου σχολείου, για να είναι συνεπή στον χαρακτηρισμό τους ως πειραματικών, οφείλουν να προσδιορίσουν τους στόχους τους, να βρουν τον προσανατολισμό τους και να οριοθετήσουν τις προοπτικές τους, καθώς και τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν για να υπάρξουν οι προοπτικές αυτές. Κύριος στόχος τους να γίνουν πιλότοι για όλες τις ερευνητικές και μεταρρυθμιστικές προσπάθειες ώστε τα πειραματικά σχολεία που δεν είναι ενταγμένα στα Π.Τ. των πανεπιστημίων να δώσουν ένα πειστικό στίγμα του έργου τους. Από εμάς και τις επιλογές μας εξαρτάται, αν θα δώσουμε πνοή σ' έναν σημαντικότατο θεσμό ή αν θα τον αφήσουμε να πεθάνει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αναγνωστόπουλος Λ.-Αβραμίδου Ν.-Πλακούδα Κ.-Σχοινάς Β., «Πειραματικά Σχολεία: Πειράματα με ποιον; Γιατί και πώς;», *Πρακτικά Συνεδρίου που πραγματοποίησε η Ε.Α.Μ.Ε. Προτύπων στην Αθήνα (2009) με τίτλο : «Ο Ρόλος και η λειτουργία των Πειραματικών Σχολείων στη Δημόσια Εκπαίδευση. Ένα τέλος...ή μια Νέα Αρχή;»*, Αθήνα 2010, σσ. 41-45.

Αντωνίου Γ., «Ο ρόλος των Πειραματικών Σχολείων στο σύστημα της δημόσιας εκπαίδευσης», *Πρακτικά Συνεδρίου που πραγματοποιήσε η Ε.Λ.Μ.Ε. Προτύπων στην Αθήνα (2009) με τίτλο : «Ο Ρόλος και η λειτουργία των Πειραματικών Σχολείων στη Δημόσια Εκπαίδευση. Ένα τέλος...ή μια Νέα Αρχή;»*, Αθήνα 2010, σσ. 93-95

Βλάχος Ε., «Ο ρόλος και οι αρμοδιότητες του Διευθυντή του Πειραματικού Σχολείου στο παρόν και το μέλλον», *Πρακτικά Συνεδρίου που πραγματοποιήσε η Ε.Λ.Μ.Ε. Προτύπων στην Αθήνα (2009) με τίτλο : «Ο Ρόλος και η λειτουργία των Πειραματικών Σχολείων στη Δημόσια Εκπαίδευση. Ένα τέλος...ή μια Νέα Αρχή;»*, Αθήνα 2010, σσ. 96-101.

Γουδήρας Δ., «Το Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Μακεδονίας», *Χρονικά του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*, τεύχ. 16, Θεσσαλονίκη 2006, σσ. 101-110.

Κασσωτάκης Μ., «Το Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Αθηνών (Π.Σ.Π.Α.). Παρελθόν, παρόν και μέλλον», *Χρονικά του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*, τεύχ. 16, Θεσσαλονίκη 2006, σσ. 77-90.

Νόμος 1566/1985.

Κεφάλας Α., «Πειραματικά Σχολεία σήμερα και το αύριο», *Πρακτικά Συνεδρίου που πραγματοποιήσε η Ε.Λ.Μ.Ε. Προτύπων στην Αθήνα (2009) με τίτλο : «Ο Ρόλος και η λειτουργία των Πειραματικών Σχολείων στη Δημόσια Εκπαίδευση. Ένα τέλος...ή μια Νέα Αρχή;»*, Αθήνα 2010, σσ. 103-112.

Πηγιάκη Κ., «Το πανεπιστημιακό Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Κρήτης (Π.Π.Σ.Κ.)», *Χρονικά του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*, τεύχ. 16, Θεσσαλονίκη 2006, σσ. 91-100.

Χατζηβασιλείου Β., «Ελάνθανε ή πως ένα παράδειγμα παιδαγωγικού προβληματισμού μένει ανεκμετάλλευτο», *Χρονικά του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*, τεύχ. 16, Θεσσαλονίκη 2006, σσ. 71-76.